

Návraty s otazníky

Evžen Kůs

Jedno století je z hlediska existence živočišného druhu nepatrným zlomkem geologického času. A přesto v éře člověka i tak krátká doba může mít pro mnohé druhy význam takřka osudový. V r. 1999 uplynulo 100 let od chvíle, kdy se v západním Mongolsku podařilo odchytit a v karavanním městě Kobdo (mongolsky Hovd) poprvé shromáždit živá hříbata posledního divokého koně naší planety — koně Převalského (*Equus przewalskii*). V r. 1900 dorazil transport do Evropy a jako první získal vzácné koně pro svou aklimatizační chovnou stanicí Askania Nova na jižní Ukrajině baron F. E. Falz-Fein. Do r. 1903 se do Evropy z pomezí Mongolska a Číny dostali celkem 54 divocí koně, z nichž 12 dalo základ dnešní celosvětové populaci, která činí asi 1 550 jedin-

ců (viz také Živa 6/98, 2/81, 6/74, 1,2/66, 6/65, 3/62).

Dramatický osud koně Převalského poutal pozornost veřejnosti dlouhá desetiletí a zmíněné výročí počátků chovu se stalo vítanou příležitostí k historické rekapitulaci. Dvakrát v průběhu tohoto století visel osud koně Převalského v zajetí na vlásku, ale pro existenci druhu tu stále byla nadě-

Kyrgyzský lovec s hříbětem koně Převalského (Equus przewalskii) u jezera Lob-Noor (Luo-pu pcho) v Gašunské Gobi v Číně. Unikátní snímek, údajně z Hagenbeckovy výpravy v r. 1901. Fotoarchiv hippologického muzea ve Slatiňanech ♦ Dole původní stáj pro první odchycené koně Převalského v r. 1900 v ukrajinské chovatelské stanici Askania Nova; foto E. Kůs

je v podobě volně žijící populace. Když se ale v 70. letech ukázalo, že kůň Převalského z přírody definitivně zmizel, bylo zřejmé, že budoucnost druhu závisí už jen na jedincích v zoologických zahradách a chovných stanicích. Úsilí chovatelů se soustředilo k jedinému cíli: maximálně zvýšit početnost koně Převalského. Díky ročnímu přírůstku, který se v 80. letech pohyboval mezi 10–11 %, koní utěšeně přibývalo. Zdálo se, že jejich návrat do přírody se stane úspěšným zakončením více než 80letého úsilí chovatelů, že bude ukázkou spolupráce zoologických zahrad a ochranných institucí. Události se nakonec vyvinuly jinak, než si většina chovatelů představovala (viz Živa 1998, 6: 274–278). Dnes je situace zejména v reintrodukci komplikovaná a dost nepřehledná. Liší se názory odborníků, pro laiky sdružené kolem soukromých nadací je většinou typický převážně emocionální přístup.

Tzv. kamenné báby — sošky skytských a jiných národů táhnoucích taurskými stepmi se staly symbolem stanice Askania Nova ♦ Baron Eduard A. Falz-Fein (vpravo) po příjezdu do Askania Nova na mezinárodní sympozium v říjnu 1999. Jeho strýc tuto aklimatizační stanicí cizokrajných zvířat v r. 1889 založil a ta záhy proslula v celém světě. Snímky E. Kůs

